
Kristof Papin, Luc Roctus & Johan Van Herreweghe (red.), *De Zuidelijke Nederlanden*, Antwerpen, Marnixring Lieven Gevaert, 2009, 304 pp., ill. | In 2009 was het precies 350 jaar geleden (1659) dat het graafschap Artesië¹ – een van de Zeventien Provinciën en nadien een deel van de Zuidelijke Nederlanden – onder de Franse kroon kwam. Het was de eerste stap in een reeks Franse overwinningen die leidde tot de volledige annexatie van de hele Zuidelijkste Nederlanden (met inbegrip van een stuk West-Vlaanderen) bij Frankrijk. Het resultaat was een nieuwe grenslijn die in 1713 officieel werd vastgelegd met de Vrede van Utrecht. Tot op vandaag is deze grens, enkele wijzigingen niet te nagesproken, min of meer bewaard gebleven. Ondanks de geforceerde Franse overheersing, bleef deze streek evenwel zijn Vlaams karakter behouden. De Nederlandse taal en de Vlaamse cultuur zijn er vandaag nog duidelijk voelbaar. Wat de benaming van het gebied betreft, gebruikt men meerdere termen dooreen: Frans-Vlaanderen, maar ook Zuid-Vlaanderen, de Zuidelijke Nederlanden of de Nederlanden in Frankrijk. Het zorgt voor heel wat verwarring, maar het gaat over

1. Het kerngebied van Artesië was grosso modo de streek rond Arras. Het territorium kwam ongeveer overeen met het oostelijke en noordelijke deel van het huidige departement Pas-de-Calais.

één en hetzelfde gebied dat zich uitstrekt over de departementen Nord, Pas-de-Calais, het grootste deel van Aisne en een klein stuk van Somme. Voor de titel van het boek kozen de auteurs resoluut voor *De Zuidelijke Nederlanden*, een verwijzing naar een eerder Groot-Nederlandse opvatting.

Het boek vertelt de geschiedenis van de Zuidelijke Nederlanden en legt hierbij duidelijk de nadruk op het aspect taal en cultuur. Het werk telt vier hoofdstukken die telkens thematisch enkele bijdragen bundelen. Het eerste hoofdstuk behandelt zeer kort de geschiedenis van de Zuidelijke Nederlanden, met onder meer een bijdrage over Jacob de Meyere, de 'vader' van de Vlaamse geschiedschrijving en Jules Lemire, priester, burgemeester van Hazebrouck en volksvertegenwoordiger in Frans-Vlaanderen. In een tweede hoofdstuk gaan de auteurs dieper in op het Nederlands als moedertaal van de Zuidelijke Nederlanden, alsook de invloed van het Nederlands op het Picardisch en het ontstaan van het Frans-Vlaams. Interessante casussen zijn de Frans-Vlaamse rederijderskamers (met o.a. de rederijker Michiel de Swaen), de toneeluitwisselingen tussen beide regio's en de literaire invloeden (waaronder die van dichter Emmanuel Looten). Een zeer significant hoofdstuk gezien het nogal aparte karakter van het Nederlands in Frans-Vlaanderen. In het derde hoofdstuk komt het culturele aspect aan bod: bouwkunst, volkskunde en folklore, muziek en wetenschap. Enkele 'bekende' Frans-Vlamingen die een belletje doen rinkelen zijn: de auteur Marguerite Yourcenar, de historicus Lodewijk de Baecker, de musicoloog Edmond de Coussemaker en de professor priester Camille Looten. Ten slotte schetsen de auteurs in het vierde en laatste hoofdstuk de groeiende belangstelling van de Frans-Vlamingen voor hun eigen geschiedenis in al haar facetten. Van betekenis is het stuk over de centrale figuur uit de Frans-Vlaamse beweging priester-publicist Jean-Marie Gantois eveneens als de verwijzingen –

aan Vlaamse zijde dan – naar Jozef Van Overstraeten en het Komitee voor Frans-Vlaanderen (gesticht in 1947) met de bijbehorende Frans-Vlaamse Kultuurdagen.

Kortom een werk dat zeer rijkelijk is geïllustreerd met oude kaarten en prachtige luchtfoto's en een uitstekende aanzet vormt tot verdere verkenning van dit bijzonder gebied. Jammer dat achteraan in het boek een register en overzichtsbibliografie ontbreken.

[Sophie Gyselincx]